

Barna bak tallene

Velferdsordninger som skal sikre barn mot å bli morgendagens fattige voksne, må ikke hindre at de voksne i familien kommer i arbeid.

ANDREA SJØVOLL,

leder i Sosialistisk
Ungdom

STORTINGSVALGET

DE FLESTE NORSKE barn gleder seg hver vår til sommerferien. Noen drar på hytta, noen til et badeland og andre til Syden. Luften er full av forventninger, og hele familien er klar for bekymringsfrie dager i sola. Men dette er ikke realiteten for alle.

Ikke alle norske barn har muligheten til å reise på ferie om sommeren, delta på fotballcup eller gå på kino når det regner ute. Ifølge Statistisk sentralbyrå lever nesten 100 000 barn i fattigdom i Norge i dag.

Det er viktig å huske på at disse barna ikke kun er tall i en statistikk, men at de er barna som leker i nabolagene våre og går på skolen nede i gata. Når barn gruer seg til første skoledag fordi de ikke har en ferie å fortelle om eller en ny skolesekk å vise frem, faller de allerede her utenfor det sosiale fellesskapet. Dette er barn som ikke har muligheten til å delta i samfunnet på lik linje med andre barn, og som konstant går rundt med en klump i magen.

ØK BARNETRYGDEN

Vi kan velge å gjøre noe med barnefattigdommen. Det kan vi gjøre gjennom å styrke fellesarenaene våre og sørge for like gode oppvekstsvilkår for barn uavhengig av hvor de bor, eller hvor stor lommeboken til foreldrene er.

Men vi må også øke barnetrygden. Barnetrygden er et av de mest effektive virkemidlene for å bekjempe barnefattigdom. Siden 1996 har den universelle barnetrygden stått stille, og ikke fulgt prisøkningen ellers i samfunnet. Ved å øke barnetrygden for alle, men samtidig målrette den mer mot enslige forsørgere og familier med flere barn, vil forskjellene reduseres og færre barn vokse opp i fattigdom.

HVORFOR SKAL ALLE FÅ BARNETRYGD?

Noen partier tar til orde for å behovsprøve barnetrygden. Det tror vi er feil. En behovsprøvd ordning, som jo kuttet når man kommer i jobb og får høyere inntekt, blir lett en klassisk fattigdomsfelle: Det blir mye mindre å tjene på å få seg en jobb eller en større stilling.

En behovsprøvd ordning er også mer byråkratisk å håndtere. Barnetrygd bør være en del av de universelle velferdsordningene, akkurat som skole og sykehusinnleggelse.

Velferdsordningene, som skal hjelpe barn som lever i fattige familier, og hindre at de blir morgendagens fattige voksne, må ikke hindre at de voksne i familien kommer i arbeid.

GI FOLK MULIGHET TIL Å JOBBE

Selv om det ofte er barna som blir omtalt som fattige, så er det foreldrenes inntekt som gjør at barn vokser opp i fattigdom. Mange av disse barna har foreldre som er uføretrygdet av ulike grunner, og mange av dem på grunn av psykiske problemer, som er en økende utfordring i Norge.

Å ha jobb skaper økonomisk selvstendighet og er viktig av både sosiale og helsemessige grunner. Derfor må vi sørge for at flere inkluderes i arbeidslivet gjennom en styrking av ordninger som varig tilrettelagt arbeid og lønnstilskudd. Vi vet at særlig mange unge som har psykiske lidelser, er overrepresentert blant de unge som ikke er i arbeid eller under utdanning. Det er grunnen til at SV og SU ved flere anledninger har fremmet en ungdomsgaranti som skal gi alle mennesker under 25 år rett til arbeid, aktivitet og kompetanseheving. Vi må sørge for at NAV blir bedre – de som trenger det,

må få tettere oppfølging, og saksbehandlingskapasiteten må styrkes slik at det er tilpasset folks behov.

Samtidig er det viktig at vi har et ryddig og trygt arbeidsliv, sånn at folk som mangler jobb, kan få seg en forutsigbar inntekt. Særlig folk med psykiske problemer trenger stabilitet og forutsigbarhet i arbeidslivet. Med de svekkelsene i arbeidsmiljøloven som åpner for mer bruk av midlertidige ansettelser, blir de som allerede er i en sårbar situasjon, enda mer utrygge. Det løser ingenting.

BRA FOR SAMFUNNET

Vi skylder alle barn som vokser opp i Norge, å gjøre noe med ulikheten som fratrukker dem muligheten til å lykkes. Dersom vi ikke klarer å hjelpe de mest sårbare i samfunnet, undergraver vi selve fundamentet for velferdsstaten, der alle skal ha like gode muligheter for å lykkes i livet. Ikke bare er det negativt for det enkelte barnet, det er også negativt for foreldre som føler de ikke strekker til, og for samfunnet som helhet.

Et samfunn med små økonomiske forskjeller er et varmt samfunn og et velfungerende samfunn, der tilliten mellom folk er høyere. Når 100 000 barn vokser opp med færre muligheter enn sine jevnaldrende, beveger vi oss bort fra dette samfunnet. Derfor må vi øke barnetrygden, gi de som trenger det, god nok oppfølging og sørge for et trygt og anstendig arbeidsliv. ❌

Ved politikkenes grenser

De politiske ungdomspartiene har mange konkrete forslag til symptomlette for fattige familier. Det er neppe nok.

TEKST Per Olav Solberg

PSYKOLOGTIDSSKRIFTET HAR I forbindelse med Stortingsvalget utfordret de politiske ungdomspartiene til å mene noe om den økende barnefattigdommen i Norge og skrive om hvilke politiske tiltak som kan bidra til å redusere fenomenet. Alle partiene, unntatt Unge Høyre, har svart på henvendelsen. På disse sidene kan du lese hva de enkelte partiene mener.

Innleggene varierer både i kvalitet og ambisjonsnivå – fra det mer upresise og velmenende (KrFU) til konkret skryt om regjeringens nåværende politikk på området (FpU), og til det mer visjonære og kampretoriske (Rød Ungdom).

Felles for innleggene er at alle anerkjenner problemet, berører det de mener er årsakene, og kommer opp med et sett av politiske tiltak som de tenker kan bidra på bunnlinja til familiene som sliter mest. Økt barnetrygd (SU) og gratis barnehage/SFO (Venstreungdommen) er eksempler på to konkrete tiltak som nevnes.

I FAMILIENS VOLD

Barnefattigdom berører den mest seiglivede institusjonen i samfunnet: familien. Da er det også grenser for hva politikken kan gjøre uten å risikere å tråkke over familielivets grenser.

Vi vet at barnefattigdom i stor grad går i arv, det er også flere av politikerne inne på i svarene sine. Å forklare hvorfor det er slik, er et psykologisk tema i seg selv, men mekanismen er enkel: Som barn imiterer vi gjerne våre foreldre mer eller mindre automatisk, selv om holdningene og atferden som etterlignes, både kan være destruktiv og lite tilpasset det samfunnet vi lever i. Men heldigvis kan barn også agere motsatt: De opponerer mot foreldrene, får seg en god utdanning og jobb, til tross for en vanskelig barndom med fattigdom. Men denne typen valg – destruktive eller konstruktive – foregår gjerne innenfor familielivets rammer, og politikken kan lett komme til kort. Det må derfor en omfattende, helhetlig og ambisiøs politikk til for å komme barnefattigdommen til livs.

Vi vet også at det er en nær sammenheng mellom fattigdom og psykisk helse. Diana Kordon, en argentinsk psykiater som har jobbet med torturofre etter det argentinske diktaturet på 70-tallet, sa det slik da jeg møtte henne i Oslo for en tid tilbake: «30 prosent av Argentinas befolkning lever under fattigdomsgrensen. Å få flere ut av fattigdom vil i seg selv bedre den psykiske helsen i landet radikalt.» Vi er heldigvis langt unna argentinske tilstander i Norge. Likevel vil en politisk kraftinnsats mot barnefattigdom kunne virke svært forebyggende på den psykiske folkehelsen også her til lands. Samfunnsøkonomisk vil det også ha mye større effekt enn et bedre psykisk helseverntilbud. Godt valg! ❌